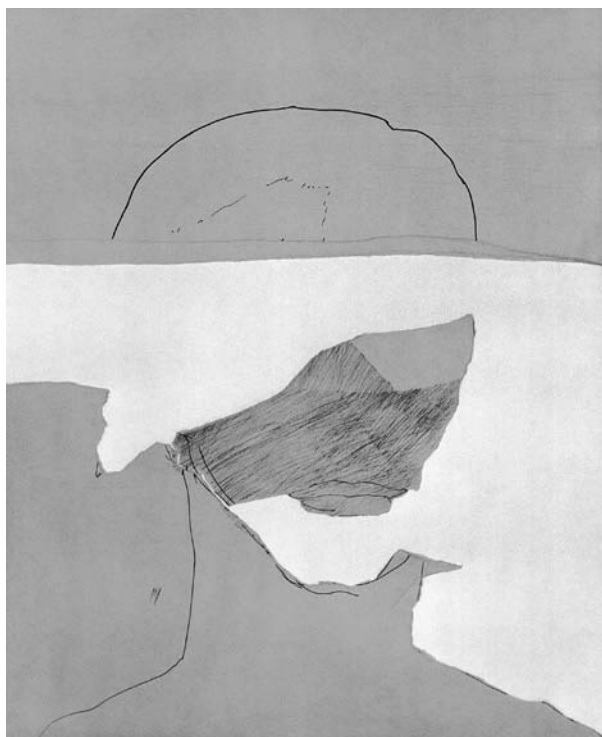

Ty, která píšeš

Ty, která píšeš

Čítanka současné české ženské povídky

Artes Liberales

Artes Liberales

Ty, která píšeš

Čítanka současné české ženské povídky
S fotografiemi Jaroslavy Šnajberkové

Artes Liberales

© Selected authors, 2008
Editor & Commentary © Radim Kopáč, 2008
Preface © Vladimír Novotný, 2008
Photos © Jaroslava Šnajberková, 2008
Cover Artwork © Adriena Šimotová, 2008
Editions © Artes Liberales, 2008

ISBN 978-80-254-1724-9

Pětadvacetkrát svět žen: každý jiný, každá jiná (Předmluva Vladimíra Novotného)	7
Hana Andronikova: Volání kostí	15
Svatava Antošová: Neříkej to mámě!	23
Radka Denemarková: Prolog	37
Irena Dousková: Neštěstí	45
Ilona Ferková: Příběhy z Anglie	53
Sylva Fischerová: Dálov	63
Markéta Hejkalová: Život dává dárky jenom někdy	77
Věra Chase: Můj život jsou mí milenci	85
Kristýna Janouchová: Zasekni se	95
Františka Jirousová: Vyhnaní	107
Kateřina Kováčová: Žebrová	125
Hana Lundiaková: Pijáci vajec	139
Věra Nosková: Víme svý	147
Erika Oláhová: Bludná cesta	159
Hana Pachtová: Jména nechám v Evropě	165
Iva Pekárková: Jesedmhodinráno!Vstaň!	177
Petra Procházková: O poštačce a divožence	189
Nataša Reimanová: Bösendorfer & Weinbach	205
Kateřina Sidonová: Když se utrhne knoflík	211
Irena Šťastná: Ta malá zrzavá	221
Kateřina Tučková: Poslední večer	229
Renata Ulvrová: Vždycky všechno	245
Magdalena Wagnerová: Inspirace	255
Alena Zemančíková: Goetheova vyhlídka, čertova kaple	269
Anna Zonová: Řvaní	281
Medailony autorek	293
Ediční poznámka	297

Pěťadvacetkrát svět žen: každý jiný, každá jiná

Teď je čas všechno jak ve skutečnosti. Trápení.
Gertruda Goepfertová

Přes dva tucty více či méně epických textů z per (dnes přesněji řečeno z počítačů) nových a novějších českých prozaiček, pětadvacet textů napsaných až na jedinou výjimku (povídka *Můj život jsou mí milenci*) již během počínajícího se třetího tisíciletí – to je reprezentativní ukázka a zároveň i jedna nadmíru významná stylová, žánrová a tematická scenerie soudobého tuzemského písemnictví. Z převážné části jde o autorky, které vstoupily do kontextu krásné české literatury právě až po roce 2000, jejich texty jsou však v předkládaném souboru zkušeně temperovány příběhy, stvořenými prozaičkami, z nichž některé píší už delší dobu a některé kupříkladu publikovaly v exilu už na samém sklonku 80. let (Iva Pekárková, Nataša Reimanová).

Nejsou tady z rozmanitých důvodů a příčin zastoupeny všechny literátky, s nimiž si v širším čtenářském povědomí a po nejvíce v kritické reflexi mnohdy spojujeme pojem „současná česká próza psaná ženami“ a které i svým novějším psaním spoluvytvářejí aktuální kontext tuzemského písemnictví. Namátkou můžeme v tomto souboru postrádat Petru Hůlovou, Jakubu Katalpu či Kateřinu Rudčenkovou, jakož i některé další výrazně talentované autorky. A může nám přijít na mysl též leč která z literátek, co spatřily světlo světa za nějakého již poměrně

vzdálenějšího letopočtu, avšak do onoho literárního kontextu výrazněji vstoupily někdy až v pozdním věku, tj. po roce 2000. Za mnohé jiné připomeňme dlouho v německém exilu žijící, dnes již ovšem pramálo píšící nestorku českého písemnictví, básnířku a prozaičku Gertrudu Goepfertovou.

Nepostrádejme je však. Prozaický soubor, který nyní přichází na svět, si totiž nečiní nárok na jakousi neuskutečnitelnou absolutní úplnost, nemá slovníkové ambice ani se nevystavuje pokušením příslovečného telefonního seznamu. Právě tak není koncipován s přesvědčením, že půjde o nejdrahocennější a neviditelnější špičku daného literárního ledovce. Nikoli. Jde přece v prvé řadě o pětadvacet pozoruhodných, výtečných a nejednou nepochybně i vynikajících prozaických textů vzniklých ve světě soudobé české prózy psané ženami – nic víc a nic míň. Zároveň ale přece jde o čtvrt stovky svébytných literárních benefií, o více než dvě desítky sólových partů vybraných autorek, které takto, znovu, poněkolkáté či nedlouho po debutu tady dávají všanc svou tvůrčí pověst: jako by zde prostřednictvím svých textů figurovaly též s polonevyřčenou otázkou, zdali obstojí v porovnání s ostatními prozaičkami, staršími nebo mladšími, zda a v čem se mohou zdát lepší nebo naopak horší než ty druhé a ty jiné.

Ale to bychom se asi potýkali s nějakým specifickým typem marnivé ženské soutěživosti, prolínající se s podobným stejně jako nepodobným typem ješitné soutěživosti mužské: leč o to tady neběží a běžet ani nemůže. Jako kdybychom se tu kupříkladu očima romantického 19. století octli na pomyslném plese literárních děl – a místo elegantních toalet tam obdivovali neméně graciózní prozaické výtvořky noblesních literárních tvůrkyň, žijících rejem tvůrčího snažení i mumrajem veškerého myslitelného světa. Anebo jako kdybychom se prizmatem jednotlivých vyprávění z tohoto souboru stávali svědky začítajícími se a čtoucími, svědky postupného zplnohodnocování se literatury psané ženami ve 20. století, kdy se femininní slovesný svět jako by vracel na mnohotvárný společenský a kulturní pie-

destal, z něhož byl vypuzen, vyobcován před dávnými dvěma tisíciletími. Leč na počátku třetího tisíciletí je opět zde, přichází ve vsí své kráse a nádheře i se všemi svými nedostatky a neduhy, tak jak se koneckonců u písících umělců sluší a patří.

Ano, právě na rozhraní druhého a třetího tisíciletí do světa krásné literatury s estetickou vervou stejně jako s etickým gestem přicházejí nebo vstupují (navíc v hojném počtu) talentované české prozaičky, ty mladší po boku těch starších, aby jedna jako druhá a každá jinak než ta druhá či ta třetí demonstrovaly svůj tvůrčí svět, svůj ryzí literární svět, nenapodobitelný fikční svět literárního času a prostoru – a bylo by naprostou bláhovostí, kdybychom hodlali za každou cenu poměřovat jejich nynější umělecké výtvořky s texty psanými ve stejné době muži-literáty. Nepochybně bychom došli k leckterým banálním či rutinním závěrům o nesrovnatelném množství tvůrčích podobností a možná ještě nesrovnatelnějším množství zřetelných tvůrčích nepodobností a odlišností; valného prospěchu by však mimo veškerou pochybnost z takového rozumování dozajista nevzešlo.

Vždyť literátky i literáti píší o stejném světě, v němž žijí a v němž žijeme též my, pospolu s hrdiny, antihrdiny, hrdinkami a antihrdinkami všech předkládaných prozaických textů, pouze jedni v něm dovedou výrazněji a vynalézavěji rozpoznat jeho femininní obrysy, druzí zase robustně a energicky naskicovat jeho siluety maskulinní. Někdy k tomu přitom dochází jakoby ve zcela obrácených či převrácených rolích. Jenže celkem vzato, ti i oni přece na nespočet rozličných způsobů píší s různou intenzitou a různou teplotou stále o tomtéž – totiž o tom, co se v daném souboru textů definuje jako pramoderní antropocentrický literární vyprávění, přičemž zřejmě nikoli náhodou hned na úplném počátku, již v prvních slovech Hany Andronikovy: „Bylo nebylo. Milovala ho. A on miloval ji. Žili spolu.“

Kromě toho bychom při hledání a poté pojmenovávání specifčnosti světa novodobé české prózy psané ženami vskutku nemohli pominout ani neméně osobitý a mnohdy nekonvenč-

ní svět současné české poezie psané ženami – a není divu, že některé autorky zastoupené v tomto výboru či souboru jsou v tomto směru tvůrčími bytostmi obojživelnými: píše prózu i poezii (mj. Svatava Antošová, Věra Chase, Sylva Fischerová či Kristýna Janouchová). Jiné mají určité zkušenosti s dramatickým tvarem, některé se tím pádem dají označit dokonce za trojživelné, pouze kritice se tyto autorky věnují spíše sporadicky, v dosti minimální míře, výjimečně píše aspoň o kritikách. A dále, budiž řečeno zdaleka nikoli v poslední řadě, svět současné české prózy není pouze českojazyčný: kupříkladu Iva Pekárková píše též anglicky, Ilona Ferková přirozeně především romsky. Zařadili bychom takto do české prózy potom i německy psaná díla původně pražské, poté exilové, žel již na konci minulého tisíciletí zesnulé Libuše Moníkové?

Právě tak by pravděpodobně jenom stěží složilo zkoušku účelnosti případné scholastické naroubovávání vybraných „ženských“ textů na všudypřítomné souvislosti a souřadnice tzv. rodových studií neboli na postuláty gender studies: ke kombinatorice podobného ražení tu vesměs nedochází. Ani s lucerničkou bychom totiž asi v přítomných českých ženských textech nevypátrali ryzí případy a příklady tzv. feministické dekonstrukce, erbovního pojmu postmoderní literární teorie. S dekonstrukcí se však ve většině uvedených textů přesto setkááme, dokonce skoro napořád, nekráčí ovšem o již zmíněnou a tuze spekulativní dekonstrukci feministickou čili o jakýsi novotvarový brainwashing naruby, byť s těmi nejsvětějšími úmysly. Jde o nezadržitelnou dekonstrukci veškerého vezdejšího světa v jeho tradičních konturách – a právě femininní literární tvorba našich autorek o tom v přepestrém spektru dílčích příběhů podává věru subtilní a mnohdy svým pojetím a svým ztvárněním zcela jedinečné svědectví.

Zejména v estetickém ladění těchto autorských svědectví či celé stupnice individuálních tvůrčích svědectví o soudobém stavu věcí a stavu mysli ve světě (včetně střeoevropského českého regionu) je však patrné, v čem spočívá v obecné literárněhisto-

rické rovině určitý přínos nebo osobitý ráz našich soudobých literárních autorek: jak ukazuje pětadvacetero povídek zařazených do tohoto souboru, zvláště texty napsané po roce 2000 doslova ztělesňují výrazný odklon od poetiky postmoderny, jejich spontánní či racionální rozžehnavání se s určujícími premi-sami literárního postmodernismu. Alfou i omegou femininního světa se na počátku třetího tisíciletí v Čechách stává příběh, případně situace, povšechně veškerý život i všechny dějiny; vesměs dějiny komorní, ale nekomorně brutální.

Naše dějiny bývají chápány a uchopovány především jako permanentní čas vyprávění, jako nepřeborná scénérie narativ-ních impulsů, jako literární prostor, který přímo oplývá podněty k imaginativnímu ozvláštnění lidských osudů. Zásluhou české femininní prózy se do našeho literárního světa znovu vrací mi-nuciózní povahokresba (stejně jako sžíravá satirická etuda), jež se pak stává základem pro reliéfování jednotlivých postav. Dů-raz na vitální lidské typy, na plnokrevné postavy v pozitivním i negativním smyslu, to je onen atribut, jímž se možná soudobá próza psaná ženami nejvíce odlišuje od paralelních literárních výtvorů sepisovaných muži, pokaždé však pouze do určité míry a do určitého stupně: ustavičně přece analyzuje, zpodobuje a neustále v souladu s konkrétním tvůrčím naturelem reflektuje především společný svět lidí.

Probíráme-li se texty českých prozaiček ze začátku třetího tisíciletí, shledáváme, arci mimo jiné, že zde zobrazovaný a zde reflektovaný svět lidí je v jejich podání a v jejich pojetí o pozná-ní společnější, než jak tomu bývalo v minulosti, nejenom v gulá-šových dobách výjezdních doložek a devizových (ne)příslibů, ale třeba i na začátku nedávných let devadesátých. Bezmála by se dalo konstatovat, že určitou tematickou konstantou novější české prózy psané ženami se stává nebo už stala dějová situace, kdy se vypráví o české bytosti ženské v cizině, v zahraničí, v du-chovně spřízněném nebo duchovně nespřízněném cizokrajném prostředí. Přičemž nemusí jít pokaždé o hrdinku českého pů-vodu či českého etnika, nicméně k určité konfrontaci s konven-

cemi regionální střeoevropské mentality v příbězích tohoto ražení obvykle nevyhnutelně dochází. Jistěže pokaždé jinak, jistěže pokaždé s jiným psychologickým vyústěním.

Jinou takovou psychologickou konstantou novější české prozaické tvorby ženské se zdá být skutečnost, že tyto texty nejsou konfrontační nebo alespoň nevyznívají jako konfrontační vůči světu mužskému – a to včetně rozmanitým civilizačním mechanismům či pseudomechanismům, povýtce a pohříchu maskulinní povahy. Nepochybně, nijak ovšem překvapivě se tu nesetkáváme s žádnými idylickými selankami nebo až do nyní nějska přežívajícími biedermeierovskými archetypy rodinného nebo partnerského souladu. Muži tu nevystupují v úloze nepřátel lidstva, ať už jimi jsou či nikoli, nejsou zde vesměs líčení ani jako nepřátelé nebo (zoufající si) pronásledovatelé pohlaví řečeného ženského. Jsou tací, jací bývají: slabošští i neslabošští, tací i onací. Stejně jako jejich dámské protějšky, mnohokrát zcela nedámské, ne-li přímo protizenské svým myšlenkovým založením.

Přihlédneme-li dále rovněž k výraznému citovému exponování převážné většiny povídek vybraných do tohoto knižního souboru, můžeme mít s určitou nadsázkou za to, že jejich společným jmenovatelem bývá stav duše a tomu odpovídající teperatura literárního psaní, kteroužto můžeme metaforicky i nemetaforicky označit za – trápení. Není ani bolestínské, ani ukřivděnecké, ani se netýká rozšířených civilizačních návyků či zlovyků, není ani pasivní neboli nečinné: je to vskutku bytostné a emocionálně nanejvýš prožívané trápení se světem, s tím druhým a jiným i s druhými a jinými, trápení sama se sebou, trápení se svým trápením; zkrátka a dobře takové trápení, které je synonymem výroku „zas všechno jak ve skutečnosti“.

To je další významné novum současné české prózy psané ženami: nejde tu už o existencialisticky zmužilé a srdnaté vyrovnávání se se světem, v němž se tváří v tvář jeho kataklysmatům vrháme napospas všemu a všem mravním desaterům navzdory, ani o postmoderní reflektování zdánlivě až nekonečného spek-

tra nejrozumnějších konceptů chování, jednání a myšlení, které nerovnovážnému a disharmonickému světu lidí má nebo může vtisknout alespoň částečnou harmonii, případně mravní soulad, vyplývající právě a především z vyváženého vědomí souvislosti. Tento svět je zde nazírán jednak v podobě nejsoučasnější, jednak z takového pohledu, aby v co nejširším vypravěčském oblouku vynikly jeho konkrétní fenomény, aby byl pojímán též s důrazem na jeho podstatu nejpodstatnější – abychom se tudíž v těchto textech permanentně potkávali s pocitem fenomenologičnosti světa.

A ještě by se dalo říci, že novodobá česká próza psaná ženami představuje učiněnou zásobárnu talentů. Netřeba se přit o to, která z vybraných povídek nám může připadat jako skvělá a která jako ještě skvělejší: každý má své gusta a někdy i kritický cit. O leckterých autorkách už můžeme psát jako o renomovaných literárních umělkyních, ať jsou to například Svatava Antošová, Irena Dousková nebo Sylva Fischerová. Jiné však do kontextu českého písemnictví třetího tisíciletí teprve vstupují; v některých případech opožděně: takto se namátkou zaskví svým textovým výkřikem Alena Zemančíková nebo svou civilizační humoreskou Magdalena Wagnerová, obě se doposud profilují v jiných literárních oblastech než v té prozatérské. A přímo báječně jim sekundují nejnovopečenější talentované osobnosti jako Kateřina Kováčová, Irena Šťastná nebo Kateřina Tučková. Také jejich zásluhou nemusíme ani na okamžik postrádat osobité literátky, které se do tohoto souboru nedostaly. I v tom spočívá ono trápení.

Vladimír Novotný

Bylo nebylo. Milovala ho. A on miloval ji. Žili spolu.

Každou noc lehala vedle něj, usínala. Spala schoulená v jeho náruči. Ráno odcházel, ona zůstávala. V domě se zahradou. Dům byl prostorný, vzdušný, na stěnách obrazy světla a snů. Zpívala si, zalévala květiny, čekala. Večer se vracel, u velkého stolu jedli a pili, znovu usínali, drželi se za ruce. Léta plynula, stromy v zahradě rostly, keře mohutněly. Spali na jedné posteli, byla obrovská, ztráceli se v ní. Vytryskl pramen, uprostřed lůžka, jen malý pramínek, tenký jak stéblo trávy. Tekl mezi nimi, nabíral na síle, vyhloubil koryto, vymlel břehy; bral si víc a víc, až z něj byl potok. Voda se valila, břehy se vzdalovaly, široké řečiště běželo nocí k oceánu.

Začal se jí zdávat sen. Noc co noc. O něm. O nich dvou. Muž se probudil, skláněl se nad ní, díval se na ni. Jeho oči byly vyschlé studny. Díval se dlouho, díval se celou noc, když ona spala. Sál vláhu, pil doušky; žíznivý, vyprahlý jako poušť.

Ráno se probouzela, slabá a bezbarvá. Pamatovala si sen, viděla chladné oči. Když je ráno otevřel, byly jiné. Byl to on, její muž, díval se. Milovala ty oči, jasné, hluboké oči, do kterých kdysi spadla, světluška v síti pavučin. Houpala se, smála se. Svítala.

Sen ji vyčerpával. Chycená do přáden nočních můr, bála se temné noci. A prázdných očí.

Ztrácela se. V žilách jí řídla krev, v horku se chvěla zimou.

Jednoho rána vstala. Vysílená, malátná. Umyla se, vetřela do kůže mandlové mléko, sepjala si vlasy. Otevřela skříň. Ramínka v řadě, na nich přival látek a stříhů. Pár jich hodila do tašky, vzala si hřeben a parfém. Jedním tahem zapnula zip. Vyšla z domu. Zavřela dveře, zamkla na dva západy.

Neohlížela se.

Věděla, že se nesmí ohlédnout.

Nasedla do vlaku. Jela, pražce v rytmu jako bušení srdce; naslouchala, nechala se vést. Nastupovala a vystupovala, míjela lidské osudy, zástupy šedých bytostí.

Chtěla barvy.

Mířila k pobřeží. Cítila sůl, vzduch sytý křikem racků, odliv s přílivem, ve vlnách, pod vládou luny. Nabrala vítr do dlaní, plachty v bílém šiku. Plula; kolébala se, moře mluvilo, oceán vzlyků ji naplnil. Slzy se spojily v proud, zmizel ve slaných vodách.

Na lodi ztratila parfém, malý flakon, kousek čirého skla, utonul v brázdě. Kůže jí zářila sluncem, vůni řas.

Ryby se hemžily, zvědavě kroužily kolem, delfíni v dálce poletovali vzduchem. Záviděla jim lehkost a hravost, stav bez tíže. Horizont byl rovná čára, kam dohlédla, obloha splývala s oceánem. Noci šuměly tajemnou řečí, vesmír se odrážel na hladině.

Pevnina jí vstoupila do očí, tvrdá a neoblomná. Dotkla se jí, vstoupila, váhavě našlapovala, s mírnou závratí se vydala dál.

Našla starý nůž, tupý a rezavý. Vzala ho do ruky, vjela s ním do dlouhých vlasů, jako by to byl kartáč. Česala se, chomáče jemných vlasů padaly, umíraly. Její hlava se proměnila, krátký porost jako srst.

Opustila města, vzdalovala se, v dálce za sebou nechávala umělá světélka, mihotavé bludičky, hluk a pinožení, marné pobíhání, přešlapování na místě. Honbu za poklady, co se promění v okovy.

Šla krajinou deště, kapky chladily kůži, póry otevřené vláze. Šla lesem, územím bouře a hromu, cítila sílu zmaru a zrození, záblesky světla, listí v záchvěvech. Dýchala déšť, vlahá zem pod nohama, měnila se, změkla, nechávala stopy v půdě, hlína na bříškách prstů, mazlavá, voněla zemí; kamení se lesklo, klouzavě a svůdně.

Šaty se na ní rozpadly, v cárech splývaly, několik párů bot prošlapala. Zbýval jí hřeben. Ráno s ním vítala úsvit ve vlasech. Spala v lese, trhala plody, ruce rozškrabané od trnů a bodláků.

Mluvila sama se sebou, divila se svým myšlenkám. Nebála se jich, už dávno se jich přestala bát. Zpívala si. Znovu si začala zpívat. Poslední pár bot schovala do listí, bez rozloučení. Byly těžké, každá divoženka by se v nich usoužila.

Zdály se jí sny. Barevné sny o nebi, o skalnatých výškách, o želvích vejcích v písku. Šla dál, musela ještě dál. Lesy řídly, procházela stepí, neúrodnou pustinou. Prohlížela si hřeben; kostěný, žíhaný jako hyena; skrz zuby se podívala do slunce. Je tu málo stínu, řekla si. Zasmála se. Hodila hřeben za sebe. Neohlédla se.

Dívala se před sebe.

Vzduch se chvěl, horizont tál horkem, viděla vlny, slunce a stín.

Poušť. Rozlila se před ní jako jezero, vyprahlá a mrtvá. Duny písku, odrážejí světlo, hrají si s větrem.

Je jako já, myslela si.

Už nemluvila nahlas, jen v duchu. Myšlenky ztratily tvar. Je jako já. Holá, vysušená, nic než kůže. Nadechla se, nasála suchý vzduch, pátil v plicích. Ucítla vodu. Krev v žilách jí dala znamení. Všechno se skrývá pod zemí. Kořeny malých rostlinek, sahají do hloubky, tenká vlákna křížují půdu, drží ji pohromadě. Desítky sáhů pod povrchem teče život. Spodní pramínky, potůčky, řeky.

Lehla si na zem. Znovu se nadechla, horký písek pod ní zašeptal. Zabořila do něj ruce, hrabala, šla hlouběji, dál a dál, písek byl navlhlý, jako když ho smočí malá kapka rosy. Necítila

prsty, nehty roztrěpené, loupaly se jako cibule. Ruce ji bolely, dlaně sedřené, hrubé. Když se na ně podívala, nepoznala je. Proměnily se. Klouby porostlé chlupy, hustou srstí. Hrabala dál, šlo to líp. Zvířecí tlapy se bořily do mokrého písku. Vdechla vlhkost, byla nablízku. První kapky prosákly, dosáhla na ně, přibývaly, rojily se. Tůň vody. Pila, chlemtala ji jazykem.

Nepoznávala se. Nevěděla, kdo je. Puma, šakal, vlčice? Bylo jí to jedno. Zvířata nezajímá, kdo jsou. Nekladou si otázky.

Nechtěla to vědět. Věděla jen, že ho našla, že se vrátilo. Její světlo. Měla je v sobě, nosila je jako pochodně, svítila si na cestu.

Byla divoká a nespoutaná, měnila se den za dnem, šla nekoječnou pouští, milovala ji. Pod sebou cítila všechno.

Dohlédla až na dno, viděla skrz písek a kámen, skrz zem. Viděla podzemní jezera; studená voda, v hlubinách taje, je horká, pálí a vře. Na dně je oheň, sálá uvnitř, hoří věčným plamenem. Dostala se k němu, k nejhlubšímu zdroji; žhavý proud vytryskl, spálil ji na uhel.

S každým ránem se znovu narodila.

Běžela. Krajinou nikoho, zastavovala jen v noci, aby spala. Slunce se stáhlo, tma zalévala zemi. Měsíc byl oranžový disk, měnil se; s přibývajícím tmou zruřověl, pak zbledl, černá noc ho zaklela. Proměnil se v bílý květ, křehký a nevinný, s modrým lemováním; obruč v barvě indigo, dávala mu tvar; pulzoval, v duhové zahrádce, zčervenalý střed jako ústa; otvírala se, mluvila k ní, vtahovala ji dovnitř. Cítila sílu, snažila se rozumět. Byla blízko, byla na dosah, vtažená do útrob vesmíru. Temná obloha chlácholila duši.

Za obzorem tušila hory. Neviděla je. Věděla o nich, byla si jistá.

Pustila se stepí, dala se na sever. Mířila k horám, šplhala do výšek, sněhem a tichem, končinami, kde přebývají duchové zvířat.

Hora sahala k orlím hnízdům, vysoká, příkrá, nádherná ve svém chladu. Nedostupná. Osamělá a svobodná.

Je jako já, myslela si.

Běžela, úpatí na dosah, keře řídly, ve výškách se ztrácely, zakrslé porosty hladily zemi. Zpomalila, šla krokem, zvolna mířila do oblak. Klouzala po hladké skále, s námahou se posouvala výš, vzduch zkřehlý a řídký. Mraky na obloze se shlukovaly jako oživlá sousoší, ruku v ruce mizely na obzoru. Zastavovala se, aby načerpala síly, s jazykem vyplazeným do větru, chrčela únavou. Škobrtala, neobratně sjížděla níž, znovu a znovu se pokoušela, nechtěla se vzdát. Vrcholek hory ji pokořil. Ještě poslední pokus. Uvázla, těsně před cílem, vysílená se stočila do klubka. Nebe spadlo do údolí, tma zahalila horu.

Usnula.

Snila sen, dívala se na dny, které přijdou. Skláněla se, zhlížela se v očích jezera; nepoznala se. Vypadávaly jí zuby. Jeden po druhém; nebolelo to, viklaly se, pak vypadly. Kostí jí začaly řídnout, morek unikal, mizel, zadní tlapy zeštíhly, protáhly se. Přední tlapy jako by zakrněly, ubylo jí drápů, pohubla. Svlékla se z kůže, už jí nebyla.

Ráno se vzbudila. Byl to divný sen. Ještě podivnější bylo její tělo. Chundelatá srst prořídla jako kosti. Byly duté, protkávané lehkými výztuhami. Neměla přední tlapy. Polekala se. Zacvakala čelistí. Hlavou se jí rozlehl nezvyklý zvuk. Bezzubý. Přesto ostrý jako čepel. Jen oči jí zůstaly. Dívala se na zbědované, podivné tělo. Pak se rozhlédla, krajina kolem se proměnila. Viděla všechno. Naklonila hlavu. Viděla stejnou skálu, stejnou pláň ve velké dálce. I včera ji viděla. Ale dnes viděla líp, zřetelně a přesně, pohledem pronikala všechno. Viděla drobnosti, každý stromek v nesmírné dálce, každý keř, plody, jednotlivé listy; zahlédla mládě mývala, veverku v letu, huňatý ocas jako kormidlo; viděla ptáky v hnízdě, kroupená vejce před puknutím. Byla omámená, nakláněla se ze skály, nechtěla uvěřit. Nakláněla se nad strmý sráz, nakláněla se nad propastí. Kus skály se utrhl, sjela níž, nedokázala se zachytit, neměla přední tlapy. Zoufale se zmítala, úlomek skály padal do rokle. Padala s ním, celou vahou letěla dolů. Zajíkala se. Viděla špičaté výčnělky, pod sebou pád;

klesala, řítila se k zemi. Otočila se ve vzduchu, zahlédla ptáky. Ve výškách, s lehkostí vánku, tak blízko nebe.

Plachtili.

Pohnula se; nezvyklé gesto, pár metrů od země. Zůstala viset. Trčela ve vzduchu. A znovu to gesto. Máchnutí. Dostala se výš. Nadechla se. Mávala křídly. Z hloubky se uvolnil výkřik. Jasný a radostný.

Sokolí žena.

Letěla nad skalami, letěla vysoko. Kroužila.

Ohlédla se zpátky.

Dívala se; oči jako dalekohled viděly nejmenší podrobnosti, obrázky z dalekých končin, mozaiky putování. Dohlédla až na samý začátek. Viděla dům a muže. Viděla sebe samu. Slabou a pobledlou. Viděla cestu, kterou ušla. Viděla místo, kde byla kdysi doma. V dálce, která už na ni nemohla dosáhnout. Cítila pravdu, pulzovala v ní.

Na světě není místo, kde bych nebyla doma.

Její duše se smála.

Otočila hlavu. Viděla cestu, která vedla dál. Čekala na ni. Vábila, volala hlasem úsvitu. Slunce vycházelo, viděla svět kolem sebe; zalitý žlutým jasem. Nadechla se.

Letěla.

Neříkej to mámě!

„Ty se mojí biologický mother vůbec v ničem nepodobáš,“ řekla Darka a dlouze potáhla z cigarety. „To bylo pořád samý co čumíš, šmejde?, lehni, debile! nebo drž hubu, krávo!, ale co jsem s tebou, tak jsem znovu našla svoje to... elděčko.“

„Cos našla?!“

„No... jako lidskou důstojnost.“

„Aha!“

„A když jsem to svoje elděčko našla, tak jsem zase normální člověk, né? Můžu mít chlapa, můžu zhubnout, protože beztak jsem se přejídala jen proto, že jsem se bála, že žádnýho neseženu, teda spíš moje mother se bála, a můžu si ho udržet, i když nebudu submisivní, můžu mít třeba někdy i dítě a můžu zkusit úplně jinou výchovu než ten věčnej boj, co se mnou vedla mother.“

Darka byla moje adoptivní daughter. Adoptovala jsem ji sice jen symbolicky, ale o to větší význam to pro nás obě mělo. Tenkrát byla hodně sama, za sebou psychiatrickou léčebnu, před sebou nothing. Její sebevědomí odkráčelo neznámým směrem, jejímu sex-appealu zvonil umíráček. Stárla. Stárla a neměla to komu říct. Stejně jako já.

„Poslyš, a kdy jsi o to svoje elděčko vlastně přišla?“

Tlačily jsme se u výčepu a dožadovaly se piva. V hospodě bylo plno, všehočůť týpků, od přestárlych mániček přes mladé alternativce až po fracky s piercingem v nose a s rozkroky u kolen, se převalovala odnikud nikam a trhala nás od sebe, z reproduktorů se valili přeřvaní Ramštajni.

„Nejspíš v tý době, co vod nás odešel father...“

Tázavě jsem se na ni podívala. Měla jich několik.

„Father Zero,“ upřesnila, „prostě biofotřík...“

„Měla jsi s ním něco?“

Otázka, kterou jsem vystřelila od boku, Darku zasáhla. Zmlkla, zrudla a skousla rty.

„Tak měla?“

„No jo,“ vyrazila ze sebe konečně, „jednou, to mi bylo deset, jsem mu ho vyblafčila, takže dneska si na mě s nákejma ležatejma vosmičkama hned tak někdo nepřijde, ty mám dávno zmáknutý, jenže pak to vodhalila Mother Number 1 a děsně řádila, a von, frajer, vzal kramle, a všichni pak vo něm říkali, že odešel do emigrace, vůbec nevěděli, co se u nás doma dělo, měli nás za protirežimní family, ale my jsme nebyli žádná protirežimní family, my jsme se báli takoví bejt, Father Zero mě akorát zneužíval, to bylo celý, a byl taky zbabělej, protože jinak by nezdrh, a když zdrh, tak s sebou vodnes moje to... elděčko, a já se bez elděčka nemohla vzepřít biomáti...“

Rozbolela mě hlava. Rozbolela mě pokaždé, když se Darka prodírala psychologickým houštím svého dospívání a chtěla toho hodně říct a ještě víc zatlouct. V duchu jsem se proklínala, že jsem se jí na nějaké elděčko vůbec ptala.

„...nemohla jsem se vzepřít tý svini, která mi čorla dětství, kvůli který jsem prosmažila mládí, do který jsem kopala a plivala jí do ksichtu, když za mnou přišla s policajtama do squatu a prosila mě, abych se vrátila domů, pche!, domů, nikdy nezapomenu, jak tam měla nákýho kořena, s kterým si to celou noc rozdávala, a jak se v tom hnusným panelákovým bytě nesl její orgasmickej hlas, kterej křičel: Miluju anál! Miluju anál!, a jak jsem nevěděla, co to je, a když jsem pak už věděla, co

to je, tak jsem to taky křičela svým orgasmickým hlasem a po každém chlapovi jsem to pak chtěla, každé mě musel mrdat do prdele, dokud mi z roztrhanejších střev nestříkala krev, to jsou ty rodičovské vzory, říkal mi psychouš, to jsou ty nevědomý rodičovské vzory...“

Výčepák před nás konečně přistrčil dvě piva. Darka přikoupila paprikové chipsy, prorazila cestu lokálem a našla dvě volná místa na lavici pod televizí.

„Hele, Mother Number 2, jaks to měla s rodičema ty?“

„Já...?“

Zkoušela jsem se upamatovat na svůj vztah k rodičům. Bylo to zvláštní. Když zemřeli, přestala jsem se cítit osaměle.

„To už je dávno...“

„To si jako na nic nevzpomeneš nebo co?“

„Já nevím. Nedívám se zpátky. Nic tam není.“

Darka se neklidně zavrtěla. Cítila, že lžu. Minulost byla, šlapala mi na paty a rozdírala je až na kost. Každý krok, který jsem kdy udělala směrem k budoucnosti, nesmírně bolel. Pořád jsem slyšela svou mother, jak na mě volá: „Nespadni! Nezmokni! Nenastydni!“ Volala tak v každé situaci, z lásky i z nedostatku lásky. Volala tak, i když jsem byla dávno dospělá, odnikud jsem nepadala, nosila jsem deštník a cpala jsem se vitamínem C.

„Pojď, nebo si nesedneme,“ řekla jsem a zamířila jsem tlačenicí vztyčených rukou s püllitry dozadu do sálu, kde bylo připravené promítání.

„Jdeme na zem,“ navrhla Darka a prodrala se někam dopředu. Tam se složila na podlahu přímo pod plátno. Složila jsem se vedle ní. Postavili jsme si k nohám püllitry, Darka roztrhla sáček chipsů a nabídla mi. Vzala jsem si.

„Co tu má jako bejt dneska za cinema...?“

„Nevím.“

„Takže surprise, jo?“

„Jo.“

„Náký subáčko?“

„Cože?“

„No... jako... subkultura...“

„Jo.“

Darka s uspokojením hvízdl a zhluboka se napila. Chvilí mlčky zkoumala okolí a hodnotila týpky, pak spustila úplně odjinud.

„Hele, Mother Number 2, koupili jsme s Otíkem od jedny smažky starou heligonku, von se na ní naučil skvěle hrát, víš, čardáše a valčíky, fakt to nemá chybu, já vůbec netušila, že je tak hudebně nadanej, vohrábnul si ten krám fakticky za pár dní, no čuměla jsem!, a když jsem ho pak poprvý slyšela hrát, rozklepalo to ve mně takový to moje music heart, nebo co, a já začala zase zpívat, víš, celý dětství jsem válela v dépeesku...“

„Překládej, prosím tě,“ skočila jsem jí do monologu a honem jsem si v hlavě rovnala, že Otík bude asi ten úžasný chlap, kterého k sobě připoutala, když znovu našla své elděčko.

„...no jako v dětském pěveckém sboru, jasný?“

Celá se rozkymácela v nějakém mně neznámém rytmu.

„Říkalas, že jste tu heligonku koupili?“ zauvažovala jsem nahlas se skepsí v hlase. „Co jste za ni dali?“

Darka naprázdno polkla, pak přiznala barvu.

„Dvě platíčka akinetáku...“

„To má být jako co?“

„Akineton. Pro smažky dobrej dojezd.“

„Na co ho máš ty?“

„Proti stropkám.“

„Proti čemu?!“

„Aby se mi nevyvracely voči...“

Pozorně jsem se na Darku podívala.

„Toho jsem si u tebe nikdy nevšimla.“

„Mám to jen, když jsem sama v housu a bere mě depka.“

„Hm.“

Dumala jsem, jestli je ten její Otík pořád ten samý magor, kterého mi kdysi představila na koncertě Už jsme doma.

„Dělá Otík ještě pořád do zbraní...?“

„Jo,“ kývla Darka a zapálila si další petru. „Proč se ptáš?“

Mlčela jsem. Mlčela jsem asi divně a rozpačitě, protože ji to vytočilo.

„Hele, Mother Number 2, co má jako bejt?! Normálně stojí za pultem a prodává kvéry, ve zbraních je fakt dobrej, a všechno v legálu, buď klidná, jednou to na mě sice s nějakým kvérem zkoušel, to je fakt, jako že mě voddělá a tak, nutil mě plazit se před ním po zemi, prosit ho za odpuštění, ponížovat se, to jó, ale jinak je to zlatíčko a miláček, nejdřív jsem si myslela, že ten kvér není nabitej, tak jsem si dovolovala, vysmívala se mu a provokovala ho, ale von najednou vystřelil do stropu a mně bylo jasné, že hra skončila, že jde fakt do tuhýho, že podruhý už to napere do mě, a tak jsem si nechala líbit úplně všechno, co chtěl, nechala jsem si nachcat do huby a svázat se, a von mi to udělal tím kvérem, děsně to bolelo, ale to je taky láska, nééé? Kámoška mi pak říkala, abych se na něj vykašlala, jinak že mě stejně jednou sejme, ale to já nikdy neudělám, von je mazlíček, víš, a neměl vůbec lehkej život, ale zakázal mi vo tom mluvit, tak to po mně nechtěj, von by mě zabil, kdybych ti to řekla, ale nebudeš do mě hustit, abych se s ním rozešla, že nééé?“

Nemělo to cenu. Nemělo cenu Darce vysvětlovat, v jakém je nebezpečí. Pro ni bylo nejdůležitější, že má chlapa a že není sama. A že našla své elděčko. Přesto jsem si do ní trochu rýpla.

„Neříkalas náhodou, že s elděčkem si dokážeš udržet chlapa, i když nebudeš submisivní?“

„Já přece nejsem submisivní!“

„Nechat si nachcat do huby... No promiň!“

Darka chtěla oponovat, ale zarazila se.

„Ty myslíš, že nechat si nachcat do huby je známka submisivity?“

Zhasli. Běžel film. Subáčkovej. Jmenoval se Fun Fearless Family. Dospělí v něm hráli děti, děti hrály jejich rodiče. Děj žádný. Jen sled scén a záběrů, kdy to jedni dávali sežrat druhým a naopak. Zvláště silná byla scéna, kdy si dítě v roli rodiče nechalo kouřit péro od své dcerky, kterou hrála čtyřicetiletá

machna. Když začala předvádět ležaté osmičky, odešla Darka na záchod. Publikum ublinkávalo, malý smrad v roli rodiče si medil. Pedofilní dítě, běželo mi hlavou. „Neříkej to mámě,“ řekl malý smrad, když skončil. Dcerka slíbila. Pak šla a řekla to mámě. Mámě bylo sotva deset. Pila kakao a uřezávala kozy barbíně. Čtyřicetiletá machna se rozplakala. „Moje barbína!“ štkala, „moje barbína!“ Máma ji uzemnila. „Řekni tátovi, ať ti koupí novou.“ Machna přestala plakat. Pak šla a řekla tátovi, že chce novou barbínu. „Ty ší moje barbína,“ šišlal malý smrad v roli rodiče a přivinul ji láskyplně na svoji hrud'. Five years later. Malý smrad v roli rodiče bije svou obstarožní dcerku. Dcerka nebyla celou noc doma. „Kdes byla, ty couro?!“ křičí na ni. „Nikde!“ křičí dcerka, v očích hrůzu a děs. „Kdes byla, ty couro?!“ Jeho dětský hlásek mu přeskakuje, směšná pěstička buší do zad machny. „U kamarádky...“ Machna si utírá slzy. „Lžeš! Naposled se tě ptám, kdes byla?!“ Na scéně se objevuje matka. Pije kakao a má uřezané kozy. Rakovina. „S Davidem...“ Zavřela jsem oči. Můj father mě taky bil. Bil mě vždycky, když jsem někoho milovala. Když jsem byla šťastná. Když jsem nebyla celou noc doma. Neříkal mi couro, ale kurvo. A nikdy jsem ho neblafčila. Své bití končil pokaždé slovy: „Měl jsem tě zaškrtit už v kolébce. Aspoň by byl od tebe pokoj.“ Za tahle slova jsem ho nenáviděla víc než za všechny ty rány. Jednou tě zabiju, běželo mi tehdy hlavou. Jednou tě, ty hajzle, zabiju! Nezabila jsem ho. Po smrti své hodné mother jsem se o něj dokonce starala... Když jsem oči znovu otevřela, publikum tleskalo a pískalo, vedle mě už zase seděla Darka. Byla úplně vyhoukaná.

„Seber se,“ štouchla jsem do ní loktem, „nemůžeš si brát tyhle exhibice tak osobně.“

„Hele, Mother Number 2, tobě se to kecá,“ odsekla podrážděně, „tobě se to fakt kecá!“

Nikdy předtím mě to nenapadlo, ale teď jsem nebyla schopná zabývat se ničím jiným než otázkou, jestli to s Darkou budeme někdy dělat, nebo ne. Chrápat s daughter!, běželo mi hlavou, chrápat s daughter, a vyjebat tak s dalším tabu. Lákalo mě to.

Obloustlá Darka mě sice nikdy nepřitahovala, ale trocha travky by to spravila. THC dělá divy!

„Hele, Mother Number 2,“ špitla Darka a ubezpečila se, že nás nikdo nemůže slyšet, „víš, napadlo mě, a nerada bych, aby sis to vysvětlovala nák blbě, prostě mě napadlo, že jsem old girl a že nemám vůbec žádnou zkušenost... to...“

Větrila jsem. Začínalo mi být jasné, že na to myslíme obě.

„...no, víš, asi bych měla mít nákou zkušenost s ženskou, než se vdám a budu mít děti, co myslíš?“

Nereagovala jsem. Darka žvanila dál.

„Člověk by měl v životě zkusit všechno, nééé?“

V jejím hlase, očích i zbytku těla byla nesnesitelná naléhavost, které jsem se podvědomě bránila.

„Zkus porníčko,“ řekla jsem, když jsem zvítězila sama nad sebou.

„Ale nééé,“ zaúpěla Darka, „ty mi nerozumíš! Hele, Mother Number 2, já potřebuju poradit... víš, vim vo jedný holce, no, líbí se mi a chtěla bych to s ní zkusit, ale nevím, jak na to...“

Domeček z karet. A zhroutil se. Mně.

„Takže ti mám dělat co? Supervizi?!“

Byla jsem naštvaná. Darka okamžitě rozšífrovala, vo co gou.

„Hele, Mother Number 2, to jako žárlíš nebo co?“

Odněkud se vyvalil modrooký blondáček v oranžové košili, černých rourách a s dooranžova nalakovanými nehty. Lux von Dux.

„Ahoj, holky,“ zahalekal na nás.

„Ahoj!“

„Hele, holky, jak to, že nenosíte růžovej trojúhelník?“

Ušklíbla jsem se. Měl to být shovívavý úsměv, ale nepovedlo se mi to. Darka se o nic nepokoušela.

„Co je to za blbýho fašouna?!“ zasyčela a obrátila se na mě.

„Co je to za urkundu?“ zasyčel Lux von Dux a obrátil se na mě.

Darka ho zavraždila pohledem a vystrkala mě ven na vzduch. Zapálila si petru.

„Ty se s ním jako kámošíš nebo co?!“